

ADATOK A BURGONYABOGÁR (*LEPTINOTARSA DECEMLINEATA*, SAY, 1824) HAZAI RAGADOZÓIHOZ

AMBRUS GERGELY, DUDÁS PÉTER, TÓTH FERENC

Szent István Egyetem, Mezőgazdaság és Környezettudományi Kar, Növényvédelmi Intézet, Gödöllő

Összehasonlítva a burgonyabogár ragadozóiról készült európai és tengerentúli kutatásokat az elmúlt 50 évben, az utóbbiak túlsúlya jellemzi e témára fordított növényvédelmi tanulmányokat. A burgonyabogárnak számos predátora és parazitoidja ismert a tudomány számára, mind Európában, mind az amerikai kontinensen. A nagy különbség azonban a két földrész között nem a bogáron táplálkozó fajok számában keresendő, hanem abban, hogy a lehetséges burgonyabogár entomofágok milyen mértékben adaptálódnak a bogár ragadozására. Az eddigi kutatásokra alapozva nem mondhatjuk biztosan, hogy őshazájában több predátora lenne a bogárnak, de azoknak a fajoknak a száma egyértelműen több Európához képest, amelyek specializáltabban ragadozzák a burgonyabogarat.

Adatainkat szabadföldi megfigyelések és laborban végezhető „no-choice” tesztek során gyűjtöttük. Burgonyaparcelláinkat két helyen, Gödöllő és Nagyecser (BAZ megye) területein állítottuk be. Ezeket a területeket kéthetente egyszer jártuk be, május közepétől kezdődően augusztus végéig. A bejárások alkalmával csak vizuális módon próbáltuk „rajtakapni” az éppen burgonyabogár lárván vagy tojáson táplálkozó ragadozókat.

A szakirodalom csak említésszinten foglalkozik a pókok, mint polifág ragadozók, burgonyabogár lárváinak a fogyasztásával, habár a mintaterületeinken sok esetben észleltünk pók aktivitást. Ezért a karolópókok (Thomisidae) és a futókarolópókok (Philodromidae) családjába tartozó fajokat vettük alapul egy teszthez. Egy „no-choice” kísérlet elvégzéséhez gyűjtöttünk 40 egyedet a *Xysticus* nemből (Thomisidae) és másik 40 egyedet a *Tibellus* nemből (Philodromidae). A pókokat egyenként helyeztük el műanyag tégelyekben és egy hónapon keresztül burgonyabogár lárvával tápláltuk őket. Minden pók egy etetés alkalmával öt lárvát (3 db L1+2 db L2) kapott és a lárvák számát három nap múlva ellenőriztük. A lárvák számának ellenőrzése és egy következő etetés között egy nap szünetet tartottunk, ekkor inni kaptak a pókok.

A szabadföldi megfigyeléseink alkalmával a bíboratka (*Trombidium holosericeum*) és fátyolkalárva (Chrysopidae) pusztítását észleltük burgonyabogár tojászsomókon. A lárvát a lomboszonon keresgélő karolópókok (*Xysticus* sp.) és tüskés címerespoloska (*Picromerus bidens*) ragadozta. Néhány esetben zugpókok (Agelenidae) által készített tölcserhálóban is találtunk lárvát tetemeket.

A tojásból való kikelés után a kis burgonyabogár lárvák kannibalizmusra hajlamosak, főleg ha a terület gyomos és a nőstény nem burgonyalevélre rakta a tojászsomót. Ebben az esetben az elsőként kelő lárvák felfalják a tojásban lévő társaikat és utána másznak át a burgonyára.

Sajnos a katicák (Coccinellidae) ragadozó szerepét egyszer sem sikerült megfigyelniük.

A laborban végzett etetési tesztek összehasonlítva megállapítható, hogy mind a két póknem képviselői táplálkoznak burgonyabogár lárvával. Szintén jellemző volt mindkét póknemre, hogy először mindig a kisebb lárvákat kapták el. A *Xysticus* fajok átlagos lárvafogyasztása az idő előrehaladtával csökkent, ezért a kísérlet végén sok összement utótestű példányt jegyeztünk fel. A *Tibellus* fajok átlagos lárvafogyasztása viszonylag kiegyenlítettebb volt, közöttük több vedlő egyedet is megfigyeltünk a hónap során, mint a *Xysticus*-ok esetében.

A kutatás a TAMOP-4.2.2.B-10/1-2010-0011 „A tehetséggondozás és kutatóképzés komplex rendszerének fejlesztése a Szent István Egyetemen” c. pályázat támogatásával valósult meg.